

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Л.Г. Бойко, О.В. Жемеренко

Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни

„Економічна теорія”

(для студентів 3 курсу заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, галузі знань 0507 – „Електротехніка та електромеханіка” напряму підготовки 6.050701 – „Електротехнічні системи електроспоживання”, “Світлотехніка і джерела світла” та 6.050702 – „Електричний транспорт”)

УДК 658.075.8

Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни „Економічна теорія” (для студентів 3-курсу заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, галузі знань – 0507 „Електротехніка та електромеханіка” напряму підготовки 6.050701 – „Електротехнічні системи електроспоживання”, „Світлотехніка і джерела світла” та 6.050702 – „Електричний транспорт”); Укл.: Бойко Л.Г., Жемеренко О.В.; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2009. – 32 с.

Укладачі: Бойко Л.Г., Жемеренко О.В.

Предметом дисципліни є основоположні економічні категорії, економічні закони та принципи функціонування економічних систем; економічні відносини, господарчі механізми та дії людей, спрямовані на ефективне господарювання в умовах обмежених економічних і природних ресурсів; особливості ринкових перетворень економіки України; сучасні процеси глобалізації економічного життя людства.

Рецензент: д.е.н., проф. Ачкасов А.Є.

Рекомендовано кафедрою економіки управління будівництвом і міським господарством факультету післядипломної освіти і заочного навчання, протокол № 1 від 29 серпня 2008 р.

ПЕРЕДМОВА

Дисципліна «Основи економічних теорій» вивчається 108 годин (3,0 кредити ECTS).

Метою вивчення є набуття майбутніми фахівцями глибоких економічних знань, формування у них нового економічного мислення, адекватного ринковим відносинам; формування навичок аналізувати реальні економічні процеси і приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.

Предметом дисципліни є основоположні економічні категорії, економічні закони та принципи функціонування економічних систем; економічні відносини, господарчі механізми та дії людей, спрямовані на ефективне господарювання в умовах обмежених економічних і природних ресурсів; особливості ринкових перетворень економіки України; сучасні процеси глобалізації економічного життя людства.

Дисципліна складається із трьох змістових модулів.

Вивченню цієї дисципліни передують: історія України, українська та зарубіжна культура, філософія. На „Основи економічної теорії” спирається вивчення дисципліни „Економіка та організація виробництва”.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен знати соціально-економічні відносини у суспільстві та їх особливості у різних економічних системах; причинно-наслідкові зв'язки, які відображають економічні закони: закони грошового обігу, закон попиту та пропозиції, закон вартості та інші; виробництво, розподіл та перерозподіл вартості, роль ринку та держави у цих процесах; особливості економічних відносин між державами, шляхи концентрації виробництва, ефективного використання ресурсів; моделі переходу до ринкової економіки, напрямки реформування соціально-економічних відносин в Україні.

Також студент має вміти вивчати загальні засади економічного життя суспільства; розкривати закономірності розвитку економічної системи та діалектики взаємозв'язку її структурних елементів; з'ясувати механізм дії

економічних законів і механізм використання їх людьми у процесі господарської діяльності; визначати принципові риси основних соціально-політичних систем та напрямів еволюції, ролі політекономії в розробленні шляхів планомірної трансформації постсоціалістичної економіки в соціально орієнтовану економічну систему.

Один з принципів реалізації практичної функції економічної теорії полягає в цілісному баченні економічних процесів. Так, неможливо вирішити проблему, наприклад, реформи цін, не визначившись у питаннях побудови банківської системи, організації бюджету, податкової політики, рівня монополізації народного господарства тощо.

Важливим принципом розробки практичних пропозицій на основі економічного аналізу є врахування не тільки економічних, а й різноманітних соціокультурних чинників суспільного розвитку. Можна, наприклад, високопрофесійно дослідити, виходячи з глобального рівня, такі найсерйозніші проблеми, з якими стикається людство, як обмеженість ресурсів або посилення неоднаковості умов життя у країнах з інертними економічними системами. При цьому відомо, що у спробах стимулювання виробництва та просування шляхом соціально-економічного прогресу людину часто розглядають переважно як "гомо економікус" (економічну людину). Однак не слід забувати про традиційні структури потреб, системи ціннісних орієнтацій, ставлення до чужого і свого багатства, тобто відкидати те, що зумовлює тип економічної культури і економічної психології в окремих країнах.

Змістовий модуль 1. Загальні основи економічного розвитку

ТЕМА 1.1. ПРЕДМЕТ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ЇЇ ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ

План лекцій

1. Предмет і функції економічної теорії.
2. Основні методи пізнання соціально-економічних процесів.

Ключові поняття

Продуктивні сили, робоча сила, засоби виробництва, предмети і засоби праці, техніко-економічні, організаційно-економічні та соціально-економічні відносини, економічний закон, меркантилізм, фізіократія, наукова абстракція, аналіз і синтез, соціально-економічний експеримент.

Теми рефератів

1. Загальна структура продуктивних сил суспільства.
2. Загальна структура економічних виробничих відносин.
3. Сутність методу поєднання логічного та історичного підходів у економічній теорії.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. Розкрийте роль економічної теорії в системі економічних наук.
2. Назвіть об'єкт, предмет і основну цільову функцію економічної теорії.
3. Які загальнонаукові методи використовує економічна теорія?
4. Дайте характеристику основних спеціальних методів економічної теорії.
5. Яка роль методу наукової абстракції у пізнанні соціально-економічних процесів?
6. Яке значення мають кількісні, зокрема, статистичні методи у вивченні економічної теорії?

ТЕМА 1.2. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

План лекцій

1. Потреби, виробництво та економічний прогрес.
2. Типи економічних систем.
3. Особливості і форми розвитку перехідних економічних систем.

План семінарських занять

1. Потреби, виробництво та економічний прогрес.
2. Типи економічних систем.
3. Особливості і форми розвитку перехідних економічних систем.

Ключові поняття

Фактори виробництва, наука, техніка, науково-технічний прогрес, науково-технічна революція, зміст праці, інтенсивність праці, якість праці, характер праці, продуктивність праці, електронізація, інформатизація, ергономіка, цивілізованість, потреби, економічні потреби, маржиналізм, економічний інтерес, спеціалізація, кооперація, концентрація, комбінування, виробництво, людський фактор, суб'єктивний фактор, процес гуманізації виробництва, мотиваційний механізм праці, багатство, національне багатство, суспільне багатство, природні ресурси.

Теми рефератів

1. Рівні економічної системи та їх основні суб'єкти.
2. Генетика відносин власності (методи, механізм, структура).
3. Основні типи, форми і види власності в економічній системі.
4. Ієрархія потреб.
5. Аналіз динаміки граничної корисності платоспроможних потреб.
6. Структура і використання національного багатства.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. У чому полягає двоїстість процесу виробництва?

2. Що характерне для вимірювання показника ефективності витрат суспільної праці на макрорівні?
3. Як гуманізація виробництва впливає на ефективність витрат суспільної праці?
4. Як змінюються місце і роль людини у процесі становлення і розвитку постіндустріальної цивілізації?
5. У чому полягає сутність історичної еволюції відносин власності?
6. Що таке домінуючий об'єкт власності і як він змінюється у загальноцивілізаційному процесі?
7. Покажіть роль і місце державної власності в соціально орієнтованій ринковій економіці.
8. Визначте основні напрямки впливу потреб на виробництво.
9. Назвіть основні організаційно-економічні форми реалізації суспільного поділу праці.
10. Що характерне для суспільного багатства як економічної категорії?

ТЕМА 1.3. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ.

План лекцій

1. Характеристика товарного виробництва.
2. Сучасний ринок, його структура і функції. Інфраструктура ринку.
3. Конкуренція та монополія.

План семінару

1. Характеристика товарного виробництва.
2. Сучасний ринок, його структура і функції. Інфраструктура ринку.
3. Конкуренція та монополія.

Ключові поняття

Натуральне господарство, товарне виробництво, товар, споживна вартість товару, вартість товару, теорія витрат виробництва, теорія трьох факторів виробництва, теорія граничної корисності, неокласична теорія, кейнсіанська теорія, теорія постіндустріального, інформаційного суспільства, функції

грошей, кредитні гроші, вексель, банкнота, раціоналістична теорія грошей, державна теорія грошей, теорія еволюційного походження грошей, валютний курс, система золотого стандарту, суперечність між конкретною та абстрактною працею, закон вартості, закон попиту та пропозиції, вартісні категорії, комерційний розрахунок, закон економії часу, закон грошового обігу, інфляція, нуліфікація, девальвація, дефляція, приватизація, аукціон, торгово-промислова палата, торговий дім, ярмарок, маркетинг, біржа, брокерська фірма, страхова компанія, аудиторська фірма, холдингова компанія.

Теми рефератів

1. Ринкове господарство як невід'ємний компонент товарного виробництва.
2. Ринкова інфраструктура.
3. Ринкові форми і способи ринкової поведінки економічних суб'єктів.
4. Держава як організатор конкурентних відносин.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. Які умови і причини існування товарного виробництва?
2. Як впливають на величину вартості товару продуктивність та інтенсивність праці?
3. Що таке проста і складна праця?
4. Розкрийте єдність і протилежність товару і грошей.
5. Що таке "споживчий кошик" і як його розраховують?
6. Розкрийте роль долара США у сучасній валютній системі: місце, причини і наслідки.
7. Які форми виявлення рушійних сил товарного виробництва?
8. Чому система товарного виробництва є прогресивною системою господарювання?
9. Якими є найбільш загальні елементи ринкового господарства і механізм дії останнього?
10. Чому в сучасному ринковому господарстві існують тіньові відносини та зв'язки?

Завдання для модульного контролю

1. Специфіку функціонування національної економіки в цілому вивчає:

- 1) метаекономіка;
- 2) мікроекономіка;
- 3) мегаекономіка;
- 4) макроекономіка.

2. На думку Арістотеля, шляхи збагачення людей вивчає:

- 1) хрематистика;
- 2) економіка;
- 3) маркетинг;
- 4) менеджмент.

3. Який пункт є зайвим при визначенні продуктивних сил:

- 1) засоби праці;
- 2) засоби привласнення;
- 3) робоча сила;
- 4) умови праці.

4. Напівфабрикати є елементом:

- 1) умов праці;
- 2) предметів праці;
- 3) засобів праці;
- 4) робочої сили.

5. До специфічних відносять закон:

- 1) пропозиції;
- 2) середнього прибутку і ціни виробництва;
- 3) економії часу;
- 4) зростання потреб.

6. Вивченням наявних фактів займається:

- 1) позитивна наука;
- 2) негативна наука;
- 3) нормативна наука;
- 4) наявна наука.

7. Зв'язки, що описують історію розвитку явищ, є:

- 1) генетичні;
- 2) координаційні;
- 3) субординаційні;
- 4) ординарні.

8. Шлях пізнання від загального до окремого дає метод:

- 1) синтезу;
- 2) аналізу;
- 3) дедукції;
- 4) індукції.

9. Вперше категорію “політична економія” запропонував:

- 1) Давид Рікардо;
- 3) Антуан де Монкреть'єн;
- 2) Карл Маркс;
- 4) Арістотель.

10. Єдність умов, засобів і предметів праці має назву:

- 1) виробничі відносини;
- 2) продуктивні сили;
- 3) засоби виробництва;
- 4) відносини власності.

11. Абсолютні показники стандартів життя людини мають назву:

- 1) економічна ефективність;
- 2) економічний ефект;
- 3) соціальна ефективність;
- 4) соціальний ефект.

12. Панування машин і механізмів у виробництві є ознакою:

- 1) постіндустріальної цивілізації;
- 2) аграрної цивілізації;
- 3) індустріальної цивілізації;
- 4) інформаційної цивілізації.

13. З юридичного погляду, виробнича експлуатація об'єкта є:

- 1) трастом;
- 2) користуванням;
- 3) володінням;
- 4) розпорядженням.

14. Потребами, які відповідають світовому рівню, є:

- 1) дійсні;
- 3) платоспроможні;
- 2) світові;
- 4) абсолютні.

15. Природне багатство як частина національного багатства не включає:
- 1) природний поділ праці;
 - 3) природні засоби життя;
 - 2) природні засоби праці;
 - 4) корисні копалини.
16. Сполучення видів діяльності при складному виробництві є:
- 1) спеціалізацією;
 - 3) кооперацією;
 - 2) комбінуванням;
 - 4) концентрацією.
17. Повернення до державної власності приватизованих об'єктів є:
- 1) приватизацією;
 - 3) націоналізацією;
 - 2) денаціоналізацією;
 - 4) реприватизацією.
18. Який тип економічних систем не існував історично:
- 1) змішаний;
 - 2) перехідний;
 - 3) патріархальний;
 - 4) складний.
19. Матеріалоємність є підсумком відношення:
- 1) обсягів виробництва до вартості сировини й матеріалів;
 - 2) вартості сировини й матеріалів до обсягу виробництва;
 - 3) вартості основних фондів до вартості сировини й матеріалів;
 - 4) вартості сировини й матеріалів до вартості основних фондів.
20. За теорією факторів виробництва, доходом власника капіталу є:
- 1) зарплата;
 - 2) відсоток;
 - 3) рента;
 - 4) прибуток.
21. Натуральне господарство не спирається на:
- 1) внутрішнє споживання продукції;
 - 2) безкоштовне привласнення;
 - 3) розвинутий поділ праці;
 - 4) відірваність суб'єктів.

22. Витрати суспільно необхідної праці визначають величину:

- 1) вартості;
- 2) мінової вартості;
- 3) споживної вартості;
- 4) конкретної вартості.

23. Яка назва форми вартості при обміні великої кількості продуктів на єдиний товарний еквівалент:

- 1) грошова;
- 2) загальна;
- 3) повна;
- 4) проста.

24. Яка теорія грошей підкреслювала їх символічний характер:

- 1) кількісна;
- 2) номіналістична;
- 3) металістична;
- 4) еволюційна.

25. Ринкова структура з малою кількістю продавців і безліччю покупців є:

- 1) поліполією;
- 2) олігополією;
- 3) монополією;
- 4) дуополією.

26. Нестійке монополістичне об'єднання без визначення домінуючого товару має назву:

- 1) конгломерат;
- 2) концерн;
- 3) синдикат;
- 4) трест.

27. Механізмом існування певної економічної системи є:

- 1) ринкове господарство;
- 2) ринок;
- 3) ринкове середовище;
- 4) ринкова інфраструктура.

28. Необхідність обміну товарів, які еквівалентні за вартістю, описує закон:

- 1) економії робочого часу;
- 2) попиту;

- 3) вартості;
- 4) пропозиції.

29. Теорія, що обмежує значення грошей статистичним впливом на ціни, має назву:

- 1) еволюційна;
- 2) кількісна;
- 3) номіналістична;
- 4) раціоналістична.

30. Функція грошей за умови розриву в часі актів купівлі й продажу має назву:

- 1) засіб накопичення;
- 3) засіб обігу;
- 2) засіб платежу;
- 4) міра вартості.

Змістовий модуль 2. Теоретичні основи макро - і мікроекономіки

ТЕМА 2.1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІКРОЕКОНОМІКИ

План лекцій

1. Мікроекономічний рівень господарювання і форми його організації.
2. Попит. Пропозиція та механізм досягнення рівноваги. Ціноутворення.
3. Витрати виробництва і прибуток.
4. Капітал і підприємництво в умовах ринку.

План семінару

1. Мікроекономічний рівень господарювання і форми його організації.
2. Попит. Пропозиція та механізм досягнення рівноваги. Ціноутворення.
3. Витрати виробництва і прибуток.
4. Капітал і підприємництво в умовах ринку.

Ключові поняття

Господарювання, мікроекономічний рівень господарювання, домашнє господарство, підприємство, індивідуальне відтворення, життєвий цикл

підприємства, державні підприємства, еластичність попиту і пропозиції, кон'юнктура ринку, витрати виробництва, прибуток, норма прибутку, капітал, фіктивний капітал, знос фізичний і моральний, земля, рента, франчайзинг, кредит, інвестиції, маркетинг, менеджмент, менеджер, раціональна поведінка споживача, крива індиферентності (байдужості), карта байдужості, гранична норма заміни, кількісна концепція корисності, порядкова концепція корисності, оптимальний план споживання, показник дохідної еластичності, крива попиту, цінова еластичність, показник перехресної еластичності, розподіл доходів, виробниче та особисте споживання, фонд життєвих засобів, заробітна плата, номінальна та реальна заробітна плата, мінімальна заробітна плата, структура заробітної плати, нова система оплати праці, доходи підприємців, фонди спільного задоволення потреб, фонди для непрацевдатних, доходи від власності, рентні доходи, сімейні доходи.

Теми рефератів

1. Фактори формування попиту і пропозиції на мікроекономічному рівні.
2. Видова специфіка, що використовується в ринковій практиці.
3. Прибуток як економічна категорія.
4. Структура і функціонування капіталу підприємства нефінансової сфери.
5. Індивідуальне відтворення підприємства в ринковій економіці і роль маркетингу в ньому.
6. Сутність і механізм розподілу доходів.

Контрольні питання для самопідготовки

1. Що відомо сучасній економічній науці про життєвий цикл підприємства?
2. Чим зумовлюються напрям і нахил графічних кривих ринкового попиту та ринкової пропозиції?
3. Які наслідки має функціонування витратної економіки?
4. Перелічіть фази кругообігу капіталу. У чому полягає функція капіталу в кожній з них?
5. Розкрийте економічну сутність підприємства.
6. Які основні функції менеджменту?

7. Як аналітично виводиться крива попиту домогосподарства?
8. У чому полягає сутність мотиваційного механізму економічної діяльності?
9. Розкрийте сутність заробітної плати.
10. Які доходи одержує підприємець?
11. Які є доходи від власності?
12. Дайте визначення структури сімейних доходів за джерелами їх формування.
13. Які існують форми розподілу доходів?
14. Дайте визначення позичкового відсотка.

ТЕМА 2.2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МАКРОЕКОНОМІКИ.

План лекцій

1. Механізм функціонування національної економіки.
2. Безробіття, інфляція та соціальний захист.
3. Саморегулювання та державне регулювання економіки.
4. Кредитно-грошове регулювання.
5. Податкова система та фіскальна політика.

План семінару

1. Механізм функціонування національної економіки.
2. Безробіття, інфляція та соціальний захист.
3. Саморегулювання та державне регулювання економіки.
4. Кредитно-грошове регулювання.
5. Податкова система та фіскальна політика.

Ключові поняття

Суспільне відтворення, просте та розширене відтворення, економічне зростання, екстенсивний та інтенсивний типи економічного зростання, валовий внутрішній продукт, кінцева та проміжна продукція, валовий національний продукт, чистий національний продукт, національний дохід, особистий дохід,

дохід після сплати податків, споживання, заощадження, інвестування, циклічність, середні промислові цикли, експансія, рецесія, депресія, малі цикли, довгі хвилі в економіці, сукупний працівник, трудовий потенціал, трудові ресурси, зайнятість, повна зайнятість, ринок робочої сили, пропозиція робочої сили, попит на робочу силу, макроекономічна нестабільність, безробіття, природне безробіття, інфляція, дезінфляція, дефляція, рефляція, стагфляція, земельна рента, монополія на землю як на об'єкт господарювання, перша та друга диференційна рента, монополія приватної власності на землю, абсолютна рента, агробізнес, фінанси, бюджет, державний бюджет, емісія грошова, кредит, банківська система, Національний банк України, комерційні банки, спеціалізовані банки, інвестиційні банки, небанківські кредитно-фінансові інституції, банківські операції, національна валютна система, міжнародна (регіональна) валютна система, світова валютна система.

Теми рефератів

1. Зміст процесу суспільного відтворення.
2. Система вимірів господарювання на макрорівні.
3. Довгі хвилі в економіці та їх вплив на структуру суспільного виробництва.
4. Макроекономічна нестабільність і безробіття.
5. Інфляція і зайнятість населення.
6. Земельна рента.
7. Сутність і структура фінансової системи у суспільному відтворенні.

Контрольні питання для самопідготовки

1. Які основні складові суспільного відтворення?
2. У чому полягає інтенсифікація економіки?
3. Дайте характеристику граничної схильності до споживання (ГСС) і граничної схильності до заощаджень (ГСЗ). Поясніть, чому сума ГСС та ГСЗ завжди дорівнює одиниці?
4. Яке значення має теорія довгих хвиль для економічної практики?
5. Визначте сутність, функції та принципи функціонування ринку робочої сили.

6. Що таке сегментація та флексибілізація ринку робочої сили?
7. Проаналізуйте взаємодію основних потоків на ринку робочої сили.
8. Які основні види безробіття і як вони пов'язані між собою?
9. У чому полягає особливість сучасного стану безробіття в Україні?
10. Що таке система соціального захисту населення у сфері зайнятості?
11. Чому інфляція є фактором макроекономічної нестабільності?
12. Наведіть формулу визначення ціни землі.
13. Чому державні фінанси є головною ланкою фінансової системи?

Змістовний модуль 3. Міжнародні економічні відносини і глобальні проблеми економічного зростання

План лекцій

1. Сутність світового господарства, його структура і суперечності.
2. Економічні аспекти глобальних проблем.
3. Зовнішньоекономічні відносини і проблеми інтеграції України у світове господарство.

План семінару

1. Сутність світового господарства, його структура і суперечності.
2. Економічні аспекти глобальних проблем.
3. Зовнішньоекономічні відносини і проблеми інтеграції України у світове господарство.

Ключові поняття

Модель Д.Рікардо, або принцип порівняльних переваг; модель Хекшера-Оліна-Самуельсона, світова інфраструктура, інтернаціоналізація виробництва, економічна інтеграція, Європейський Союз, міжнародні економічні відносини, новий міжнародний економічний порядок, система міжнародної економічної безпеки, міжнародна торгівля, експорт та імпорт товарів, прямі та портфельні інвестиції, комплексна модель експорту капіталу, або "еклектична парадигма", міжнародна міграція робочої сили, міжнародні валютні відносини, золотий

стандарт, золотовалютний стандарт, валютний стандарт, валютний курс, визначення паритетів, міжнародна спеціалізація виробництва, міжнародна кооперація виробництва, платіжний баланс, розрахунковий баланс, екологічні проблеми, проблема забезпечення людства сировиною та енергією, проблема освоєння Світового океану, проблема економічного відставання країн, питання конверсії воєнного виробництва, демілітаризація економік країн світу.

Теми рефератів

1. Основні етапи розвитку світової економіки.
2. Характеристика сучасної організаційно-економічної структури світового господарства.
3. Етапи і ступені розвитку регіональної економічної інтеграції.
4. Основні напрями, форми і суб'єкти зовнішньоекономічних відносин України.
5. Сутність глобальних проблем сучасності.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. Розкрийте основні складові поняття "світове господарство".
2. Охарактеризуйте економічні основи функціонування світового господарства.
3. У чому полягає інтернаціоналізація виробництва і господарського життя в цілому?
4. Охарактеризуйте сучасні особливості міжнародної торгівлі.
5. Дайте характеристику сучасних особливостей вивозу капіталу та міжнародної інвестиційної діяльності.
6. Розкрийте основні вияви міжнародних науково-технічних зв'язків.
7. Назвіть причини і наслідки міжнародної міграції робочої сили.
8. Які етапи становлення та розвитку міжнародної валютної системи?
9. Розкрийте об'єктивні можливості інтеграції України у процес світових господарських зв'язків.
10. Чому проблема забезпечення людства сировиною та енергією перетворилась на глобальну?

Завдання для модульного контролю

1. Поведінку окремих економічних агентів вивчає:

- 1) макроекономіка;
- 2) мегаекономіка;
- 3) мікроекономіка;
- 4) метаекономіка.

2. Перевага величини пропозиції над величиною попиту має назву:

- 1) дефіцит;
- 2) рівновага;
- 3) перевиробництво;
- 4) недовиробництво.

3. Залежність величини попиту на певний товар від ціни на інший товар вимірюється показником:

- 1) еластичності за доходом;
- 2) прямої еластичності;
- 3) перехресної еластичності;
- 4) супутньої еластичності.

4. Витрати, які не залежать від величини обсягу продукції, мають назву:

- 1) постійні;
- 2) загальні;
- 3) економічні;
- 4) бухгалтерські.

5. Валовий прибуток є підсумком:

- 1) складання виторгу і витрат;
- 2) відношення витрат до виторгу;
- 3) складання всіх витрат;
- 4) вирахування витрат з виторгу.

6. Втрата частини первісної вартості й повернення її після реалізації товару має назву:

- 1) моральний знос;
- 2) амортизація;
- 3) фізичний знос;
- 4) капіталізація.

7. Капітал, який існує у вигляді цінних паперів, має назву:

- 1) фіктивний;
- 2) змінний;

- 3) реальний;
- 4) постійний.

8. До первісних доходів не належить:

- 1) рента;
- 2) зарплата;
- 3) стипендія;
- 4) відсоток.

9. Кількість життєвих благ, яку здатний отримувати споживач, описується рівнем:

- 1) отриманих доходів;
- 2) номінальних доходів;
- 3) реальних доходів;
- 4) фактичних доходів.

10. Теорія загальної рівності в доходах має назву:

- 1) егалітарна;
- 2) оптимальна;
- 3) роулсіанська;
- 4) утилітарна.

11. Який пункт є зайвим при визначенні видів суспільного відтворення:

- 1) складне;
- 2) звужене;
- 3) просте;
- 4) розширене.

12. Економічний прогрес, пов'язаний з непогіршенням соціально-економічного стану суспільства, має назву:

- 1) економічний розвиток;
- 2) сталий розвиток;
- 3) економічне зростання;
- 4) розширене відтворення.

13. Сума нових вартостей, що створені резидентами всередині країни, є:

- 1) сукупним суспільним продуктом;
- 2) валовим національним продуктом;
- 3) валовим внутрішнім продуктом;
- 4) національним доходом.

14. Використання частини доходу для розвитку виробництва є:

- 1) споживанням;

- 2) відтворенням;
- 3) нагромадженням;
- 4) заощадженням.

15. Теорія “довгих хвиль” в економіці пов’язана з роботами:

- 1) Ф. Кене;
- 2) К. Маркса;
- 3) М. Туган-Барановського;
- 4) М. Кондратьєва.

16. Величина працездатного населення країни у працездатному віці оцінює:

- 1) трудовий потенціал;
- 2) трудові ресурси;
- 3) зайнятість;
- 4) рівень працездатності.

17. Штучне стимулювання інфляції є:

- 1) рефляцією;
- 2) дезінфляцією;
- 3) дефляцією;
- 4) стагфляцією.

18. Перевага в місцезнаходженні земельних ділянок обумовлює отримання:

- 1) першої диференційної ренти;
- 3) абсолютної ренти;
- 2) другої диференційної ренти;
- 4) монопольної ренти.

19. Перевага доходів державного бюджету над видатками має назву:

- 1) баланс;
- 2) профіцит;
- 3) дефіцит;
- 4) рента.

20. В якому році була введена гривня як національна грошова одиниця України:

- 1) 1992;
- 2) 2004
- 3) 1996;
- 4) 1998.

21. Хто є засновником теорії порівняльних переваг:

- 1) А. Сміт;
- 2) К. Маркс;
- 3) Д. Рікардо;
- 4) В. Леонт'єв.

22. Який пункт є зайвим при визначенні типів міжнародних економічних відносин:

- 1) традиційні;
- 2) синтезовані;
- 3) перехідні до стратегічних;
- 4) тактичні.

23. Більш інтенсивне використання ресурсів орієнтує на експорт згідно з:

- 1) теорією абсолютних переваг;
- 2) теорією меркантилізму;
- 3) теоремою Хекшера-Оліна;
- 4) теорією порівняльних переваг.

24. Статистичний документ, який відображає міжнародний рух коштів з урахуванням підсумків минулих років, має назву:

- 1) платіжний баланс;
- 2) розрахунковий баланс;
- 3) торговельний баланс;
- 4) державний бюджет.

25. До статей поточних операцій платіжного балансу не належить:

- 1) рух капіталів;
- 2) рух факторних доходів;
- 3) рух послуг;
- 4) рух товарів.

26. Інвестиції, які дають право контролю за діяльністю іноземного підприємства є:

- 1) портфельними;
- 2) резервними;
- 3) прямими;
- 4) іноземними.

27. Стимулювання національного виробництва та експорту і стримування імпорту притаманні політиці:

- 1) вільної торгівлі;

- 2) фритредерства;
- 3) націоналізму;
- 4) протекціонізму.

28. Спільне використання тарифних і нетарифних обмежень для третіх країн є ознакою:

- 1) митного союзу;
- 2) економічного союзу;
- 3) зони вільної торгівлі;
- 4) спільного ринку.

29. Членом яких міжнародних організацій є зараз Україна:

- 1) Європейський Союз;
- 2) Рада Європи;
- 3) НАТО;
- 4) СНД.

30. До яких інтеграційних угруповань належать країни, з якими Україна має державний кордон:

- 1) НАФТА;
- 2) АСЕАН;
- 3) ЄАВТ;
- 4) МЕРКОСУР.

31. Яку функцію у змішаній економіці виконує виключно держава:

- 1) інвестування;
- 2) експорт;
- 3) оподаткування;
- 4) заощадження.

32. Яка наукова теорія вважає мінімальною роль держави в економіці:

- 1) класична;
- 2) меркантилізм;
- 3) кейнсіанська;
- 4) інституціоналізм.

33. Визнання загальнодержавного плану обов'язковим для виконання є ознакою наступного планування:

- 1) індикативного;
- 2) директивного;
- 3) безумовного;
- 4) стратегічного.

34. До непрямих податків належать:

- 1) прибутковий податок з фізичних осіб;
- 2) податок на прибуток;
- 3) акцизний збір;
- 4) пеня.

35. Взаємозв'язок безробіття та інфляції ілюструє:

- 1) крива байдужності;
- 2) крива Лоренца;
- 3) крива Лаффера;
- 4) крива Філіпса.

36. Перевага доходів державного бюджету над його видатками є:

- 1) дефіцитом;
- 2) профіцитом;
- 3) надлишком;
- 4) компенсуванням.

37. За чинним законодавством банківська система України є:

- 1) дворівневою;
- 2) трирівневою;
- 3) чотирирівневою;
- 4) однорівневою.

38. Стимування державою кількості грошей в обігу є:

- 1) експансією;
- 2) рестрикцією;
- 3) реформою;
- 4) конфіскацією.

39. Які утворення безпосередньо сприяють інноваційному розвитку економіки:

- 1) бізнес-інкубатори;
- 2) технологічні парки;
- 3) території пріоритетного розвитку;
- 4) спеціальні економічні зони.

40. Прискорене оновлення виробничої бази забезпечує:

- 1) прискорене оподаткування;
- 2) прискорене постачання;
- 3) прискорена амортизація;
- 4) прискорений експорт.

Теми контрольних робіт з модуля «Економічна теорія» для студентів заочної форми навчання

1. Предмет і функції економічної теорії.
2. Основні методи пізнання соціально-економічних процесів.
3. Основні функції економічної теорії та методи дослідження економічних процесів.
4. Процес суспільного виробництва.
5. Фактори виробництва і суспільна праця.
6. Матеріальні основи розвитку сучасної цивілізації.
7. Роль економічного прогресу в розвитку сучасної цивілізації.
8. Економічна система суспільства і власність.
9. Економічна система. Способи і типи суспільного виробництва.
10. Економічні потреби і інтереси.
11. Економічні потреби суспільства та їх взаємозв'язок з виробництвом. Економічні інтереси.
12. Сучасний поділ праці.
13. Сучасні тенденції розвитку суспільного поділу праці.
14. Людина – основне джерело і критерій соціально-економічного прогресу.
15. Людина як елемент продуктивних сил, суб'єкт суспільних відносин і кінцева мета виробництва.
16. Багатство людського суспільства як результат і умова суспільно-економічного розвитку.
17. Економічна сутність суспільного багатства.
18. Характеристика товарного виробництва.
19. Основні риси товарного виробництва.
20. Товар і його властивості.
21. Суперечності товарного господарства.
22. Теорії вартості.
23. Витратні концепції створення вартості.
24. Розвиток форм вартості та виникнення грошей.
25. Гроші як економічна категорія.
26. Функції грошей як загального еквіваленту.

27. Концепції грошей і сучасні зміни в грошовому обігу.
28. Еволюція товарно-грошових відносин у товарно-кредитні.
29. Основні рушійні сили та економічні закони товарного виробництва.
30. Закон вартості і його роль у розвитку товарного виробництва.
31. Сутність ринку, його функції та умови формування.
32. Ринкове господарство та його основні суб'єкти.
33. Структура ринкової економіки та її моделі.
34. Сучасний ринок, його структура і функції.
35. Конкуренція і монополія у ринковій системі.
36. Основи саморегулювання ринкової економіки.
37. Економічна роль держави у ринковій економіці.
38. Мікроекономічний рівень господарювання і форми його організації.
39. Співвідношення попиту та пропозиції. Ціноутворення.
40. Витрати виробництва і прибуток.
41. Капітал як матеріальна основа підприємницької діяльності.
42. Капітал і підприємництво.
43. Підприємництво і підприємство (фірма).
44. Підприємництво в умовах ринкового господарювання.
45. Теоретичні основи економіки домогосподарства.
46. Домогосподарство як один із суб'єктів ринкової економіки.
47. Функції домогосподарства в ринковій економіці.
48. Основні фактори, що впливають на попит і пропозицію домогосподарства в ринковій економіці.
49. Формування економічних передумов переходу до соціально орієнтованого ринкового господарства.
50. Формування і закономірності розвитку міжнародної економіки.

Залікові питання з дисципліни « Економічна теорія»

1. Виникнення економічної теорії.
2. Предмет, структура і функції економічної теорії.
3. Принципи і методи пізнання економічного життя суспільства.
4. Виробництво, як процес суспільної праці. Фактори виробництва.
5. НТР та ефективність суспільної праці.
6. Формулювання основ постіндустріальної цивілізації.
7. Зміст економічної системи та її структурні елементи.
8. Відносини власності та новітні тенденції в їх розвитку.
9. Економічні потреби та інтереси.
10. Суспільний поділ праці – джерело соціально-економічного розвитку.
11. Людина як джерело і критерій соціально-економічного прогресу.
12. Сутність багатства людського суспільства.
13. Характеристика товарного виробництва.
14. Товар та його властивості.
15. Теорії вартості.
16. Розвиток форм вартості та виникнення грошей.
17. Функції грошей як загального еквівалента.
18. Ринкове господарство та його основні суб'єкти.
19. Сучасний ринок, його структура і функції.
20. Конкуренція і монополія в ринковій системі.
21. Мікроекономічний рівень господарювання.
22. Економічна природа попиту та пропозиції.
23. Фактори, що визначають попит та пропозицію.
24. Еластичність попиту та пропозиції.
25. Сутність ціноутворення.
26. Фактори та методи ринкового ціноутворення.
27. Вироби виробництва і прибуток.
28. Капітал і підприємництво.
29. Підприємство в умовах ринкового господарства.
30. Макроекономічний рівень господарювання і система національних рахунків.

31. Економічна рівновага і циклічність суспільного виробництва.
32. Макроекономічна нестабільність. Безробіття, інфляція.
33. Особливості відтворення в аграрній сфері економіки.
34. Земельна рента.
35. Сутність і структура фінансової системи у суспільному відтворенні.
36. Бюджетна система.
37. Кредитно-грошова та валютна системи.
38. Державна політика доходів.
39. Сутність і механізм розподілу доходів.
40. Заробітна плата і доходи від індивідуальної трудової діяльності.
41. Сімейні доходи і структура їх використання.
42. Об'єктивна необхідність і реальні можливості переходу України до ринкової економіки.
43. Формування економічних передумов переходу до соціально орієнтованого ринкового господарства.
44. Соціально-економічна політика Української держави в період ринкової трансформації суспільства.
45. Формування і закономірності розвитку міжнародної економіки.
46. Суть і форми міжнародних відносин.
47. Міжнародна економічна інтеграція.
48. Економічні аспекти глобальних проблем.
49. Економічна теорія підґрунтя економічної політики.
50. Економічна роль держави.
51. Політика державного регулювання економіки.
52. Податково-бюджетна політика держави.
53. Становлення економічної теорії як науки.
54. Трактуювання розвитку економічних теорій у сучасних моделях.
55. Класифікація теорії і напрямків світової економічної думки.

Критерії оцінювання відповідей студентів на контрольні питання з курсу „Економічна теорія”

Форма підсумкового контролю

Для заочної форми навчання знання студентів за курсом "Економічна теорія" оцінюються у формі письмового семестрового заліку, з урахуванням правильності виконаного домашнього завдання (контрольної роботи).

Умови і порядок здачі заліку

Структура письмового семестрового заліку складається з двох програмних питань по курсу „Економічна теорія”.

Структура контрольної роботи складається з реферату і вважається виконаною за умови повної відповіді на поставлені в контрольній роботі питання.

Проведення заліку передбачає оцінку знань студентів по двубальній системі: "Зараховане" чи "Незараховано". До заліку допускаються студенти, що виконали контрольну роботу. Контрольна робота складається з двох теоретичних питань приведених у методичних вказівках до вивчення курсу.

Оцінка "Зараховане" ставиться в тому випадку, коли студент виконав контрольну роботу, у повному обсязі освоїв навчальний матеріал, відповідає на поставлені питання, але допускає незначні помилки у визначенні термінології, категорій.

Оцінка "Незараховане" ставиться в тому випадку, коли контрольна робота виконана з помилками, студент освоїв навчальний матеріал не в повному обсязі, чи не засвоїв зовсім, допускає принципові помилки у відповідях на питання

Тестові завдання, які наведені у методичних рекомендаціях, призначені до самостійної перевірки знань та умінь.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Акимов Н. Политическая экономия современного способа производства. М., Экономика, 2002. – 230 с.
2. Вайзборг Б. Основы экономики. Уч. пособие. М., Инфа-М., 2002. – 352 с.
3. Вашнянин Г. Політична економія. Підручник. К., Ніка-центр. 2002. - 537 с.
4. Гальчинський А. Основи економічних знань. Друге видання. К., Вища школа, 2002. – 543 с.
5. Економічна теорія: політекономія / За ред. В.Д. Базилевича – К.: Вища школа, 2003.
6. Історія економічних вчень: тексти лекцій для студентів економічних спеціальностей / Укл. В.В. Косов – Харків: ХНАМГ, 2003.
7. Камаев В. Экономическая теория. Учебник. М., Владос, 2002. – 640 с.
8. Методичні рекомендації до виконання контрольних робіт з дисципліни «Політична економія» (для студентів заочного факультету). Укладачі: Данильченко С.П., Стадник Г., ХНАМГ, 2002. – 16 с.
9. Общеэкономические основы рыночного хозяйства. Под ред. Шаповаловой М., 2002. – 434 с.
10. Основи економічної теорії: політекономічний аспект/ за ред. Г. Климка – К, 2002.
11. Основи економічної теорії/ За ред. А. Чухна – К, 2001.
12. Основи економічної теорії / За ред. Мочерного – К, 1998.
13. Ніколенко Ю. Основи економічної теорії. – К, 1998.
14. Перехідна економіка: Підручник /За ред. В.М.Гейця. – К.: Вища школа, 2003.
15. Політична економія. Навчальний посібник (за ред. Кривенка Т.). К., 2002. – 503с.
16. Політична економія: Навч. посібник / За ред. К.Т. Кривенка. – К.: КНЕУ, 2005.

Навчально-методичний план дисципліни “ Економічна теорія” (заочна форма навчання)

Зміст навчальної дисципліни (теми, підтеми)	Обсяг у годинах			
	Заочне навчання			
	Л	П	Лз	СРС
<i>ЗМ 1. Загальні основи економічного розвитку</i>	2	1,5	-	40
Тема 1.1. Предмет економічної теорії та її практичне використання	0,5	0,5	-	12
Тема 1.2. Загальні основи соціально-економічного розвитку	0,5	0,5	-	12
Тема 1.3. Загальні основи ринкової економіки	1	0,5	-	16
<i>ЗМ 2. Теоретичні основи макро- і мікроекономіки</i>	4	2,5	-	46
Тема 2.1. Теоретичні основи мікроекономіки	2	1	-	10
Тема 2.2. Теоретичні основи макроекономіки	1,5	1	-	11
<i>Тема 3. Міжнародні економічні відносини і глобальні проблеми економічного зростання</i>	0,5	0,5	-	10
Виконання контрольної роботи				15
<u>Разом</u>	<u>6</u>	<u>4</u>	-	<u>98</u>

ЗМІСТ

Передмова.....	3
Змістовий модуль 1. Загальні основи економічного розвитку.....	5
Змістовий модуль 2. Теоретичні основи макро- і мікроекономіки.....	13
Змістовий модуль 3. Міжнародні економічні відносини і глобальні проблеми економічного зростання.....	17
Теми контрольних робіт з модуля « Економічна теорія» для студентів заочної форми навчання.....	25
Залікові питання з дисципліни «Економічна теорія».....	27
Список літератури.....	30
Навчально-методичний план дисципліни «Економічна теорія» (заочна форма навчання).....	31

Навчальне видання

Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни «Економічна теорія» (для студентів 3 курсу заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, галузі знань 0507 — «Електротехніка та електромеханіка» напряму підготовки 6.050701 — «Електротехнічні системи електроспоживання», «Світлотехніка і джерела світла» та 6.050702 — «Електричний транспорт»)

Укладачі: Лариса Георгіївна Бойко
Ольга Валентинівна Жемеренко

Редактор Кравцова Ольга Семенівна

План 2009, поз. 615 М

Підп. до друку 11.02.2009 р.	Формат 60x84/16	Папір офісний
Печать на різнографі	Умовн.-друк.арк. 1,6	Обл.-вид.арк. 2,0
Тираж 100 прим.	Зам. №	

ХНАМГ, 61002, Харків, вул. Революції, 12

Сектор оперативної поліграфії ЦНІТ ХНАМГ
ХНАМГ, 61002, Харків, вул. Революції, 12